

Sveučilišni list kao izvor za povijest hrvatskih intelektualnih elita polovicom 20. stoljeća

MAGDALENA NAJBAR-AGIČIĆ

Zagreb, Republika Hrvatska

U tekstu se donosi analiza *Sveučilišnog lista*, glasila Društva nastavnika Sveučilišta i visokih škola u Zagrebu koje je izlazilo od 1950. do 1952. godine. Autorica na temelju tekstova objavljenih na stranicama tog dvotjednika daje sažeti prikaz djelatnosti Društva nastavnika Sveučilišta te ističe koje su se promjene zbivale u tom razdoblju, tj. transformaciju tog strukovnog udruženja u sindikalnu organizaciju u skladu s ideološki utemeljenim odlukama vlasti. Također govori o glavnim temama zastupljenima u pisanju *Sveučilišnog lista*, organizacijskim uvjetima njegova izlaženja te načinu na koji se u njemu odražava vladajuća ideologija. Donosi se i cjelovita bibliografija članaka objavljenih u *Sveučilišnom listu*.

Ključne riječi: Sveučilište u Zagrebu, sveučilišni profesori, politika KPJ, intelektualne elite.

Sveučilišni list pokrenut je početkom 1950. godine kao glasilo Društva nastavnika Sveučilišta i visokih škola. U Društvu se pokretanje *Sveučilišnog lista* isticalo kao velik uspjeh: "U njemu će se donositi opći teoretski članci, obrađivati politička pitanja u vezi s našim zadacima, iznositi će se iskustva nastavnika iz pojedinih instituta i zavoda, pisat će se o kvalitetu studija, donositi kritike udžbenika i skripata, te naučnih radova. Tako će *Sveučilišni list* biti značajan pokretač našeg rada, mobilizator naših snaga."¹ List je izlazio dvije i pol godine, dva puta mjesečno tijekom akademske godine, tj. uz ljetnu stanku od kraja lipnja do početka listopada. Budući da je u devet slučajeva list tiskan kao dvobroj, ukupno se radi o 40 sveski tih novina. Uobičajeni opseg lista od četiri stranice nekoliko je puta povećan na šest, dok je u dvobrojima list imao 8 stranica manjeg novinskog formata (34 cm x 49 cm). Posljednji broj *Sveučilišnog lista* nosio je datum 30. lipnja 1952. godine.

Kako saznajemo iz tiskanih izvještaja o izdavanju lista, česta je pojava bila kašnjenje broja do 10-15 dana, izazvano – kako se navodi – preopterećenjem

¹ Anka MATIĆ, "Rad Društva nastavnika Sveučilišta i visokih škola", *Sveučilišni list* (dalje: SL), god. I., br. 2, Zagreb, 15. I. 1950., 2., 4.

tiskara. Naklada lista iznosila je 2 500 primjeraka,² a nije poznato kako je tekla distribucija, odnosno je li *Sveučilišni list* bio dostupan u slobodnoj prodaji na kioscima. Sigurno se nudio u pretplati članovima akademske zajednice te je najvjerojatnije stizao barem do članova samog Društva sveučilišnih nastavnika. Pojedine stranice *Sveučilišnog lista* mogu se naći primjerice u Osobnom fondu Jaroslava Šidaka.³ S pisanjem *Sveučilišnog lista* bio je upoznat i američki povjesničar Wayne S. Vucinich, koji ga spominje u bilješkama svoga teksta o poslijeratnoj jugoslavenskoj historiografiji.⁴

U prvih šest brojeva *Sveučilišnog lista* kao glavni urednik naveden je Ivo Lapenna s Pravnoga fakulteta, a od 7. broja dolazi do promjena uredništva; u impresumu se pojavljuje i popis članova redakcijskog odbora te ime novog glavnog i odgovornog urednika – Dragana Rollera. Od jeseni 1950. glavni je urednik Zdenko Škreb, ali već od veljače 1951. godine urednik postaje Grga Gamulin, koji je na tom položaju ostao sve do kraja izlaženja *Sveučilišnog lista*. U međuvremenu je više puta dolazilo do promjena u sastavu uredništva. Od broja 7 (1. travnja 1950.) "redakcioni odbor" činili su Dragan Roller, Zoran Bujas, Mirko Francetić, Ivo Frangeš, Srećko Podvinec, Milan Prelog, Neven Šegvić i Zdenko Škreb, a glavni i odgovorni urednik bio je Dragan Roller; od broja 14-15 (1. studenoga 1950.) u novu su redakciju ušli Zoran Bujas, Ivo Frangeš, Grga Gamulin, Mira Gavrin, Milan Lamza, Ljubomir Martić, Srećko Podvinec, Leo Randić te glavni i odgovorni urednik Zdenko Škreb; od broja 22 (26. veljače 1951.) redakciju su činili Zoran Bujas, Ivo Frangeš, Grga Gamulin, Milan Lamza, Ljubomir Martić, Srećko Podvinec, Leo Randić te glavni i odgovorni urednik Grga Gamulin, dok od broja 25 (10. travnja 1951.) u redakciju ulaze Srećko Zuglia i Mladen Zvonarević. Od broja 32 (23. listopada 1951.) u uredništvu se umjesto Srećka Zuglie pojavljuje Mihajlo Vuković, a ulazi i Ivan Esih. Od broja 40 (20. veljače 1952.) nema više Ivana Esiha, a od broja 41 (15. ožujka 1952.) pojavljuju se Zdravko Ašperger, Mirko Kesler, Erika Kos, Gajo Petrović i Bernard Stulli, pored prijašnjih članova Ljubomira Martića, Lea Randića i Mihajla Vukovića. Glavni i odgovorni urednik i dalje je Grga Gamulin.

List je imao suradnike ("dopisnike") na pojedinim fakultetima, no uredništvo nije bilo zadovoljno radom mnogih od njih. Iako je šest mjeseci nakon pokretanja *Sveučilišnog lista* uredništvo bilježilo napredak u odnosu na početne teškoće, konstatiralo kako "objektivnost lista i borba za istinu pojačali su simpatije velikog broja čitalaca" te da je list "u zadnje vrijeme razgrabljen", ipak se kao glavni nedostatak lista isticalo "pomanjkanje planske suradnje". Redakcija se iz broja u broj morala boriti za članke te nije bila zadovoljna suradnjom dopisnika s nekih fakulteta, tvrdeći kako ne pokazuju inicijativu. Kao

² "Društvo nastavnika u protekloj godini postiglo je vidne rezultate", *SL*, god. I., br. 7, Zagreb, 1. IV. 1950., 4.

³ Arhiv Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Ostavština prof. Jaroslava Šidaka, kut. IV, svežanj 23.

⁴ Wayne S. VUCINICH, "Postwar Yugoslav Historiography", *The Journal of Modern History*, sv. XXIII./1951., br. 1, 50.

negativan primjer navodi se Tehnički fakultet – "jedan od naših najvećih fakulteta, proporcionalno je bio također slabo zastupljen zbog nesnalažljivosti i nedovoljnog zalaganja njihovog dopisnika".⁵

Ni više od godinu dana poslije situacija nije izgledala mnogo bolje. To je navelo uredništvo na vrlo kritičko preispitivanje situacije. "Sveučilišni list ulazi u 3. godinu izlaženja" – osvrće se redakcija na rezultate lista i situaciju u kojoj se nalazi, a čuju se glasovi kako je "suvišan" i razne "kritičke primjedbe". Uredništvo je bilo spremno složiti se u određenoj mjeri s primjedbama, ako su one konstruktivne, a redakcija je izjavila kako "je čak spremna složiti se i s mišljenjem o suvišnosti ovakvog lista. Ali ona se ne može složiti s mišljenjem o suvišnosti *Sveučilišnog lista* uopće." Ipak, uredništvo se žali kako usprkos naporima mreža dopisnika funkcionira samo donekle; neki se nisu odazivali ni na "opetovane pozive" za suradnju. "Zaista, list koji se uzdržava moljakanjem i 'izvlačenjem' članaka, suvišan je i nije potrebno da izlazi. Isto tako sredina, koja nije u stanju da svoj list podržava, očito taj list ni ne zaslužuje i ne treba", utvrđuje se ogorčeno. Članovi uredništva kažu kako su spremni uzeti na sebe svoj dio odgovornosti, ali ne i cijelu odgovornost. Suradnja s Poljoprivredno-šumarskog i Prirodoslovno-matematičkog fakulteta je "gotovo sasvim izostala", a da se ne govori o Višoj pedagoškoj školi, Državnom konzervatoriju ili zavodima JAZU. Nedovoljna suradnja (u kvaliteti i kvantiteti) označena je u tekstu kao bit problema. Uredništvo je uvjerenjeno kako po fakultetima i ustanovama ima mnogo problema koji "upravo vape za otvorenom diskusijom", no o tome se ne raspravlja na stranicama *Sveučilišnog lista*, a kao pitanja koja ističu kao potencijalni predmet za raspravu navode se prijamni ispiti, planovi i programi, znanstveni rad u grupama i na katedrama itd.⁶

Uprava Društva bila je samo djelomice zadovoljna radom *Sveučilišnog lista*. Na glavnoj godišnjoj skupštini navodilo se kako je list redovito izvještavao o značajnijim događajima, kongresima, posjetima stranih znanstvenika, o političkim manifestacijama na Sveučilištu, proslavi obljetnica i slično, te objavio "niz aktualnih priloga" u vezi s reorganizacijom nastavnih planova i pitanjem prijamnih ispita na nekim fakultetima, ali "usprkos toga upravo ovi problemi [...] nisu do kraja prodiskutirani i raščišćeni". Nedovoljno se raspravljalo o "ozbiljnim poteškoćama" koje "zriju" na fakultetima, a kao primjer spominje se tom prigodom i problem historijske grupe na Filozofskom fakultetu.⁷

Neke se osobe redovito pojavljuju među autorima priloga za *Sveučilišni list*, neki su pak tekstovi potpisani samo inicijalima, pa ponekad možemo pogodati tko im je autor, a u listu ima i tekstova koji su objavljeni nepotpisani. Među autorima tekstova bili su Vladimir Vranić, Leopold Karli, Milan Prelog, Oleg Mandić, Zvonimir Krajina, Antun Barac te Božo Težak s cijelim nizom tekstova. Zastupljenost pojedinih tema u *Sveučilišnom listu* očito je ovisila i o

⁵ "Šest mjeseci 'Sveučilišnog lista'", *SL*, god. I., br. 12, Zagreb, 15. VI. 1950., 1.

⁶ "Na početku školske godine", *SL*, god. II., br. 31, Zagreb, 10. X. 1951., 1.

⁷ "Glavna godišnja skupština Društva nastavnika Sveučilišta, visokih škola i suradnika naučnih ustanova", *SL*, god. III., br. 38-39, Zagreb, 1. II. 1952., 1.-3.

spremnosti suradnika s pojedinih područja da pišu svoje priloge; primjerice velika zastupljenost tema vezanih uz otorinolaringologiju posljedica je aktivne suradnje Srečka Podvineca i Mihajla Pražića, stručnjaka na tom polju.

Sveučilišni list izlazio je još do kraja akademske godine, a onda nakon ljetne stanke izdavanje nije nastavljeno. Probleme Sveučilišta, ali na drugačiji način i u sasvim drugoj formi, nastavio je pratiti *Sveučilišni vjesnik*, koji je pokrenulo Sveučilište u Zagrebu, ali tek 1955. godine, i to kao tromjesečnik. Glavni urednik *Sveučilišnog vjesnika* postao je Božo Težak, koji je u *Sveučilišnom listu* objavio mnogo priloga i pokazao veliko zanimanje za pitanje položaja znanosti.

***

Jedna od očekivanih tema u *Sveučilišnom listu* bio je rad samog Društva nastavnika Sveučilišta i visokih škola te događaji vezani uz Društvo. Na stranica lista najavljuju se sjednice godišnjih skupština Društva te izvještaji s njih. U drugom broju objavljen je tekst tajnice Društva Anke Matić "Rad Društva nastavnika Sveučilišta i visokih škola", u kojem se predstavlja povijest Društva. Iako je udruga nastavnika na zagrebačkom Sveučilištu osnovana još 1919. godine,⁸ Anka Matić u svome tekstu prikaz nastanka Društva započinje s osnivanjem Kluba sveučilišnih nastavnika u svibnju 1948. godine. Cilj Kluba bio je da se nastavnici sveučilišta "ideološko-politički uzdižu, da se međusobno što bolje upoznaju, da prošire i prodube svoje drugarstvo, i da zajednički izmjene iskustva, stečena na istom osnovnom zadatku – formiranja novog stručnog kadra za naše tvornice, napredna socijalistička poljoprivredna dobra, za naše kulturne ustanove".

U skladu s tim – kako stoji u tekstu – Klub je razvio intenzivan rad i kulturni život, između ostalog "predavanja s općom naučnom tematikom i političkim temama", a radilo se i "na ideološko-političkoj izgradnji članstva", te je na taj način postao "centar ideološko-političkog i opće-kulturnog uzdizanja".⁹

U ljeto 1949. godine došlo je do promjene naziva Kluba u Društvo nastavnika Sveučilišta i visokih škola, a postavljeni su i širi zadaci "u cilju mobiliziranja svih snaga za što uspješniji rad naših ustanova". Među zadacima Društva navode se pomaganje planskog rada na Sveučilištu, borba za "čistoću i idejnost u nauci i umjetnosti", idejno-političko izdizanje članstva itd. Društvo je uskoro osnovalo stručne sekcije po strukama (8 sekcija: filološka, filozofsko-pedagoško-psihološka, biološka, ekonomska, kemijska, umjetnička, geografska, geološko-morfološka). Ističe se velik odaziv članova sekcija i uspješan "rad naših starijih iskusnih nastavnika i mladih stručnih kadrova". U Društvu se "sastaju grupe nastavnika za proučavanje djela klasika marksizma-lenjinizma i drugih djela osobito naših državnih i partijskih rukovodilaca". Organiziraju se društvene večeri subotom i koncerti. Osnovana je i šahovska sekcija.

⁸ Internetska stranica Društva sveučilišnih nastavnika www.dsn-zg.hr.

⁹ A. MATIĆ, "Rad Društva nastavnika Sveučilišta i visokih škola", 2., 4.

Društvo je osluškivalo kretanja u vladajućoj Komunističkoj partiji. "III. plenum CK KPJ dao nam je još veći podstrek za rad", istaknula je Anka Matić. "Izvan društvenih prostorija održana su tri plenarna sastanka s političkim temama o kojima su govorili naši politički rukovodioci, drugovi: Mika Špiljak, Josip Đerđa i Miloš Žanko."¹⁰ Na taj se način Društvo nastavnika Sveučilišta i visokih škola uklopilo u političku i društvenu stvarnost u kojoj je funkcioniralo na prijelazu iz četrdesetih u pedesete godina XX. stoljeća, ulazeći u red masovnih društvenih organizacija i profesionalnih udruženja koji su postojali kao poveznica između vlasti i određenih slojeva društva. Kako je Milovan Đilas rekao u svome referatu "Problem školstva u borbi za socijalizam u našoj zemlji", u kojem je istaknuo ulogu klubova i društava sveučilišnih nastavnika: "Na taj će način nastavnici Sveučilišta i visokih škola još uspješnije sudjelovati u izgradnji svoje socijalističke domovine."¹¹ Slično je izgledala situacija u drugim akademskim centrima Jugoslavije. U Beogradu je Udruženje univerzitetskih nastavnika Beogradskog univerziteta osnovano u ljeto 1946. godine te je od 1948. do 1956. izdavalo svoje glasilo *Univerzitetski vesnik*.¹²

Ipak, iz izvještaja pod naslovom "Društvo nastavnika u protekloj godini postiglo je vidne rezultate", objavljenog nekoliko mjeseci poslije, vidi se da taj "rad na izgradnji socijalističke domovine" nije tekao bez teškoća. Od prethodne godišnje skupštine članstvo Društva povećalo se za samo 40 osoba, a posebnu zabrinutost izazivao je slab odaziv s Medicinskog i Poljoprivredno-šumarskog fakulteta. "Rad na ideološko političkom izdizanju i u prethodnoj godini uglavnom se odvijao u sindikalnoj organizaciji u ideološko-političkim kružocima, u kojima su se obrađivala djela klasika marksizma-lenjinizma i radovi naših partijskih rukovodilaca." No, sada bi ga trebalo uklopiti u rad sekcija Društva sveučilišnih nastavnika. U tekstu se naglašava potreba osnivanja stručnih sekcija da bi se u njima mogli raspraviti "stručno-teorijski problemi" "sa stajališta borbe protiv revizije marksizma-lenjinizma i protiv svih reakcionarnih zastranjivanja u nauci i umjetnosti", na liniji rezolucije III. plenuma. U zaključcima se ističe potreba suradnje sa srodnim društvima u zemlji, ali i potreba jačanja ideološko-političkog rada preko grupa, da bi se "na taj način nauka marksizma-lenjinizma najuže povezala kako s nastavom tako i s naučno-istraživačkim i umjetničkim radom". Za svoju djelatnost Društvo je dobilo dotaciju od Komiteta za naučne ustanove.¹³

Početak 1951. godine dogodile su se krupne promjene u vezi s Društvom. Nakon ukidanja Sindikata prosvjetnih radnika, ono je preuzelo ulogu sindikalne organizacije. Na godišnjoj skupštini usvojen je novi statut Društva, a naziv je promijenjen u Društvo nastavnika Sveučilišta i visokih škola

¹⁰ Isto.

¹¹ Milovan ĐILAS, "Problem školstva u borbi za socijalizam u našoj zemlji"; prema citatu u tekstu A. MATIĆ, "Rad Društva nastavnika Sveučilišta i visokih škola".

¹² Dragomir BONDŽIĆ, *Beogradski univerzitet 1944-1952*, Institut za savremenu istoriju, Beograd 2004., 265.-268.

¹³ "Društvo nastavnika u protekloj godini postiglo je vidne rezultate", 4.

i suradnika naučnih ustanova. Spajanjem članstva starog Društva i sindikata došlo je do naglog porasta broja članova (gotovo dvostrukog: s 524 na 987) te je predstavljena potrebna reorganizacija, koja je još bila u tijeku. Utvrđeno je da Društvo ima 9 sekcija i 14 grupa. Bile su to sljedeće sekcije: filozofsko-pedagoško-psihološka, filološka, ekonomska, kemijska, matematičko-fizička, mineraloško-petrografska, geografska, historijska, biološka, a članovi su bili grupirani prema institucijama u kojima su radili: 1.) Tehnički fakultet, 2.) Medicinski fakultet, 3.) Poljoprivredno-šumarski fakultet, 4.) Ekonomski fakultet, 5.) Veterinarski fakultet, 6.) Pravni fakultet, 7.) Filozofski fakultet s Akademijom kazališne umjetnosti, 8.) Prirodoslovno-matematički fakultet, 9.) Farmaceutski fakultet, 10.) Hrvatski državni konzervatorij, 11.) Viša pedagoška škola i Visoka novinarska škola, 12.) Jugoslavenska akademija, 13.) arhivi i biblioteke, 14.) muzeji, galerije slika i konzervatorski zavodi.¹⁴

U izvještaju se samokritički navodi da Društvo "nije dovoljno radilo na rješavanju problema važnih za unapređenje nastave na našem Sveučilištu i visokim školama i tako na izvršenju zadataka koje je Društvo bilo preuzelo u vezi s rezolucijom III. plenuma CK KPJ" te da se nije radilo na uklanjanju "nezdravih pojava" (neprincipijelnost i "lični interesi"), da se o pojedinim problemima počelo raspravljati kada ih je "iznijela partijska i druga štampa". Potrebna je "teoretska razrada problema imperijalizma SSSR-a, države i državno-monopolističkog kapitalizma u SSSR-u, razvijanja i neumornog jačanja borbe za mir u svijetu, podizanja patriotske svijesti naših radnih ljudi i članova Društva, jačanja ljubavi prema socijalizmu i svojoj socijalističkoj domovini".¹⁵

I iduće se godine na Glavnoj godišnjoj skupštini mnogo pozornosti posvetilo "općim svjetskim i unutrašnjim političkim pitanjima oko kojih se vodila borba u toku prošle godine", a prvenstveno se govorilo o imperijalizmu SSSR-a. Članstvo se povećalo u odnosu na godinu prije (na 1 140 članova), a u grupama su formirane uprave grupa. U unutrašnjoj reorganizaciji Društva bilo je predviđeno sudjelovanje predstavnika svake grupe u upravnom odboru, u kojem su se vodile "žive diskusije", iako su predstavnici nekih grupa izostali iz njegova rada. U međuvremenu je došlo do profesionalizacije administrativnog osoblja (blagajnik, administrativni tajnik i honorarni knjigovođa), a zahvaljujući tome sređeno je poslovanje Društva. U upravnom odboru formirane su četiri komisije: 1.) za stručni rad, 2.) za ideološko-politički rad, 3.) za društveni rad i 4.) za socijalno-ekonomska pitanja.¹⁶

Osim velikih izvještaja sa skupština u *Sveučilišnom listu* objavljivale su se i manje "Vijesti iz Društva", kao primjerice ona o predavanju Rudolfa Bićanića,¹⁷

¹⁴ *Isto.*

¹⁵ "Glavna godišnja skupština Društva nastavnika Sveučilišta i visokih škola. Budući zadaci Društva", *SL*, god. II., br. 21, Zagreb, 12. II. 1951., 1.-2.

¹⁶ "Glavna godišnja skupština Društva nastavnika Sveučilišta, visokih škola i suradnika naučnih ustanova", 1.-3.

¹⁷ "Vijesti iz Društva", *SL*, god. I., br. 3, Zagreb, 1. II. 1950., 4.

ili o radu sekcija,¹⁸ kao i obavijesti o događajima u drugim strukovnim udruženjima, primjerice u Povijesnom društvu Hrvatske.¹⁹ Periodično se javljaju i razne obavijesti o pretplati i "Upozorenja pretplatnicima", u kojima se opetovano poziva na uplatu novca, što upućuje na postojanje teškoća u naplati pretplate.²⁰

Iako uz mnoge teškoće i ograničenja, stranice *Sveučilišnog lista* bile su u vrijeme njegova izlaženja pozornica na kojoj su se vodile rasprave važne za akademsku i znanstvenu sredinu toga doba. Najbolji je primjer niz tekstova o organizaciji znanosti, potaknut najvećim dijelom objavljivanjem memoranduma Lavoslava Ružičke "Neke misli o organizaciji naučnog rada u Jugoslaviji".²¹ Ružička je priredio taj tekst tijekom boravka u Jugoslaviji te ga uputio Akademijском savjetu FNRI, a početkom studenoga 1950. godine dostavio ga je uredništvu *Sveučilišnog lista*. U memorandumu Ružička – kao što sâm ističe – kao dugogodišnji predstojnik jednog od najvećih visokoškolskih znanstvenih zavoda, koji je imao priliku upoznati različite organizacijske forme u znanosti, iznosi svoja zapažanja i sugestije vezane za organizaciju znanosti i položaj sveučilišta u cijelom sustavu nastale na temelju iskustava s predavanja koja je držao u Beogradu, Zagrebu i Sarajevu te putovanja zajedno s dr. Gerardom R. Pomeratom, koji je posjetio Jugoslaviju u ime Rockefellerove zaklade. Ružička smatra da kao član "dviju najstarijih jugoslavenskih akademija i kao Jugoslaven" ima pravo progovoriti o položaju znanosti u Jugoslaviji, a u svome se tekstu otvoreno protivi sovjetizaciji sistema organizacije znanstvenoga rada.

Kvaliteta u znanosti ovisi i o sredstvima i o entuzijazmu pojedinaca – ističe Ružička te navodi neke istaknute jugoslavenske znanstvenike. Naglašava da se osjeća nedostatak prvorazrednih učenjaka, posebno mladih, te smatra nužnim da se nadarene mlade ljude zadrži na sveučilištu. Uz problem nabave sredstava iz inozemstva (koja se provodi centralizirano, što smanjuje njezinu učinkovitost), ističe i pomanjkanje podmlatka. Uznemiren je i osnivanjem instituta na akademijama znanosti i umjetnosti, kojima se postavljaju ciljevi koji odgovaraju ciljevima modernih sveučilišta. Smatra da ne samo da nema razloga koji bi opravdavao njihovo postojanje izvan sveučilišta, nego je to i štetno. Priznaje opravdanost postojanja specijalističkih instituta izvan sveučilišnih centara, primjerice Hidrološkog instituta na Ohridskom jezeru ili nekih instituta unutar zdravstvenih ustanova koji imaju praktične ciljeve (ali i za takve ustanove smatra da bi trebale usko surađivati sa sveučilištem), ali je zabrinut

¹⁸ Informacije o radu sekcija relativno se često javljaju na stranicama *Sveučilišnog lista*. Vidi primjerice "Rad Biološke sekcije", *SL*, god. I., br. 3, Zagreb, 1. II. 1950., 4.; "Filološka sekcija", *SL*, god. I., br. 4, Zagreb, 15. II. 1950., 4.; "Rad filološke sekcije", *SL*, god. I., br. 11, Zagreb, 1. VI. 1950., 4.; "Iz naših sekcija: Prvi sastanak matematičara i fizičara", *SL*, god. I., br. 14-15, Zagreb, 1. XI. 1950., 4.

¹⁹ Jaroslav ŠIDAK, "Povijesno društvo Hrvatske", *SL*, god. I., br. 4, Zagreb, 15. II. 1950., 2., 4.; ISTI, "Glavna godišnja skupština Povijesnog društva Hrvatske", *SL*, god. I., br. 6, Zagreb, 15. III. 1950., 4.

²⁰ U brojevima 1, 3, 9, 10, 13, 16-17, 28 (na str. 2., o povećanju cijene pretplate), 40, 42-43.

²¹ Lavoslav RUŽIČKA, "Neke misli o organizaciji naučnog rada u Jugoslaviji", *SL*, god. I., br. 16-17, Zagreb, 5. XII. 1950., 4.

zbog osnivanja zasebnih znanstvenih instituta u sveučilišnim gradovima izvan sveučilišne organizacije. Takav sistem – prema njemu – vodi stagnaciji znanstvenoga rada na sveučilištima, jer ti instituti sveučilištima oduzimaju najbolje znanstvenike, pa na sveučilištima ostaju oni koji se ne vole baviti istraživačkim radom, a to znači da zapravo "ne zaslužuju" da budu sveučilišni nastavnici. "Sveučilište će samo onda moći trajno izvršavati svoju visoku dužnost u životu naroda i sačuvati nužnu znanstvenu visinu, ako nastavni rad bude izvršen od visokokvalificiranih istraživačkih radnika", kaže Lavoslav Ružička.

Ružička navodi da u razvijenim zemljama postoji samo mali broj instituta (npr. Institut Max Planck ili Pasteurov institut u Parizu), ali je u tim zemljama "broj znanstvenih visokoškolskih zavoda prema broju stanovnika i bogatstvu zemlje neusporedivo veći i instituti su bolje snabdijevani nego u Jugoslaviji", te da u tim zemljama "postoji daleko manja nestašica znanstvenih radnika", a ti su instituti "osnovani tek onda, kada je tamošnja nauka bila na kvalitativno i kvantitativno visokom stepenu". Uspoređujući situaciju u razvijenim zapadnim zemljama sa situacijom u Sovjetskome Savezu, koji je primjer zemlje s relativno velikim brojem znanstvenih zavoda izvan sveučilišta, Ružička ističe da "baš relativno i prosječno slabi rezultati sovjetske nauke u usporedbi prema drugim naprednim državama, pokazuju nedostatnost organizacije sovjetskog znanstvenog sistema". Ružička smatra da je takav sustav štetan i za same akademijske zavode jer vodi njihovu propadanju zbog nedostatka mladih znanstvenika koje ne može dati sveučilište svedeno na razinu srednje škole.

"Ako se je već na nekim mjestima u Jugoslaviji počelo sa inicijativom sovjetske organizacije znanstvenog rada", završava Ružička, "nije prekasno zaustaviti se i krenuti pravim putem", te predlaže da se postojeći instituti pripoje sveučilištima.

Iako se i prije Ružičkina teksta javljaju napisi vezani uz pitanja organizacije znanstvenoga rada i položaj sveučilišta, nakon njega nastavlja se rasprava u kojoj riječ uzimaju Rudolf Bičanić²² i Božo Težak. Potonji se vraća ovoj temi još dugo nakon toga, najprije izravnim osvrtom na Ružičkin tekst (u kojem analizira glasove koji su se do tada javili u Beogradu i Zagrebu),²³ odgovorima i vlastitim prijedlozima, a poslije, između ostaloga, serijom pozitivno intoniranih tekstova o organizaciji znanosti u Sjedinjenim Američkim Državama.²⁴

Jedna od tema o kojoj se raspravlja na stanicama *Sveučilišnog lista* prijama su ispiti za upis na pojedine fakultete Sveučilišta u Zagrebu, uvedeni prvi put za akademsku godinu 1951./52. Prvi tekst koji se tiče te teme pojavljuje se

²² Rudolf BIČANIĆ, "O planiranju znanstvenog rada", *SL*, god. II., br. 22, Zagreb, 26. II. 1951., 1.

²³ Božo TEŽAK, "Obrisi organizacije znanstvenog rada kod nas. Prilog diskusiji u povodu članka prof. Lavoslava Ružičke", *SL*, god. II., br. 25, Zagreb, 10. IV. 1951., 3. i god. II., br. 26, Zagreb 25. IV. 1951., 3.-4.

²⁴ B. TEŽAK, "Sjedinjene Države Amerike i njihov znanstveni potencijal", *SL*, god. II., br. 35, Zagreb, 15. XII. 1951., 2.-3., god. III., br. 36-37, Zagreb, 10. I. 1952., 2.-3., 6., god. III., br. 38-39, Zagreb, 1. II. 1952., 4.-6. i god. III., br. 42-43, Zagreb, 10. IV. 1952., 4.-5.

već početkom 1951. godine, dok se nakon provođenja razredbenih postupaka pojavljuje više tekstova u kojima se analiziraju tijek i ishod prijemnih ispita na fakultetima.²⁵ Također se na stranicama *Sveučilišnog lista* povela rasprava o nastavi stranih jezika na Sveučilištu,²⁶ a objavljavani su i tekstovi o drugim temama iz nastavne svakodnevice, primjerice o ljetnoj praksi studenata²⁷ ili studentskim ekskurzijama.²⁸ Povremeno su se javljali napisi vezani uz razvoj i stanje u pojedinim strukama. Primjer takve prilično žustre rasprave, u kojoj je dolazilo do iznošenja suprotstavljenih stajališta, bila je diskusija koja se na stranicama *Sveučilišnog lista* vodila između Frana Kušana i Dragutina Barkovića, Dalibora Bonaccia i drugih o farmaceutskoj struci na Sveučilištu u Zagrebu.²⁹

Jedna od rubrika koja se pojavljuje u gotovo svakom broju *Sveučilišnog lista* nosi naziv "Kritike i prikazi", a razvila se iz prijašnje rubrike "Udžbenici i skripta". U početku su tekstovi u njoj objavljavani isključivo na razini obavijesti i pohvala, pa je nedostatak kritike u njima apostrofiran u izvještaju o *Sveučilišnom listu* što ga je na skupštini Društva podnio tadašnji tajnik Jakov Sirotković početkom 1951. godine.³⁰ Nakon toga se mogu uočiti i određeni pomaci na tome planu.

²⁵ Nonoslav LOVRIC, "Prijamni ispiti na Sveučilištu", *SL*, god. II., br. 21, Zagreb, 12. II. 1951., 3.-4.; P. DIMIĆ, "U povodu diskusije o prijemu i raspodjeli studenata na pojedine visoke škole i fakultete", *SL*, god. II., br. 23-24, Zagreb, 27. III. 1951., 6.; "Vijesti s fakulteta. Sastanak nastavnih grupa na Filozofskom fakultetu", *SL*, god. II., br. 26, Zagreb, 25. IV. 1951., 4.; "Uvođenje natječaja i prijemnih ispita za studije na sveučilištu", *SL*, god. II., br. 30, Zagreb, 28. VI. 1951., 1.; R. HAUPTFELD, "Prijamni ispit na Medicinskom fakultetu", *SL*, god. II., br. 31, Zagreb, 10. X. 1951., 1.-2.; Dragica ROGIĆ, "Zapažanja s prijemnih ispita na Ekonomskom fakultetu", *SL*, god. II., br. 32, Zagreb, 23. X. 1951., 1.-2.; Srećko ZUGLIA, "Prijamni natječaj i prijamni ispit na Pravnom fakultetu", *SL*, god. II., br. 33, Zagreb, 10. XI. 1951., 2., 4.; Martin VEDRIŠ, "Pitanje kojim bi se trebalo pozabaviti", *SL*, god. II., br. 35, Zagreb, 15. XII. 1951., 2.

²⁶ M. URBANY, "O učenju stranih jezika na Ekonomskom fakultetu", *SL*, god. I., br. 3, Zagreb, 1. II. 1950., 4.; Veljko GORTAN, "Latinski jezik kao pomoćni predmet u nastavnom planu Filozofskog fakulteta", *SL*, god. I., br. 11, Zagreb, 1. VI. 1950., 4.; B. TOMLJENOVIC, "O nastavi stranih jezika na Sveučilištu", *SL*, god. I., br. 13, Zagreb, 1. X. 1950., 4.; N. N., "Diskusija: O nastavi stranih jezika na našem Sveučilištu", *SL*, god. I., br. 14-15, Zagreb, 1. XI. 1950., 4.; M. URBANY, "O nastavi stranih jezika na našem Sveučilištu. Povodom članka prof. dr. Nikole Neidhardta", *SL*, god. I., br. 16-17, Zagreb, 5. XII. 1950., 4., 8.; J. JERNEJ, "Strani jezik kao glavni predmet na Filozofskom fakultetu", *SL*, god. I., br. 16-17, Zagreb, 5. XII. 1950., 5.

²⁷ Radenko WOLF, "Praksa i ekskurzije", *SL*, god. II., br. 25, Zagreb, 10. IV. 1951., 4.; V. B-r, "Ljetna praksa studenata prava 1949. godine", *SL*, god. I., br. 3, Zagreb, 1. II. 1950., 4.; I. J., "Ferijalna praksa studenata veterine", *SL*, god. I., br. 8, Zagreb, 15. IV. 1950., 3.

²⁸ R. WOLF, "Praksa i ekskurzije", 4.; M. HRASTE, "O čemu zavisi uspjeh studentskih ekskurzija", *SL*, god. II., br. 30, Zagreb, 28. VI. 1951., 6.

²⁹ Fran KUŠAN, "Uloga farmaceutske struke u razvoju farmaceutske nastave na Sveučilištu u Zagrebu", *SL*, god. II., br. 35, Zagreb, 15. XII. 1951., 3.-4.; D. BARKOVIĆ, "Osvrt na članak dr. F. Kušana 'O farmaceutskoj nastavi na Sveučilištu u Zagrebu'", *SL*, god. II., br. 32, Zagreb, 23. X. 1951., 3.; Dalibor BONACCI, "Osvrt na članak prof. dra Kušana 'Uloga farmaceutske struke u razvoju farmaceutske nastave na Sveučilištu u Zagrebu'", *SL*, god. III., br. 40, Zagreb, 20. II. 1952., 2.

³⁰ "Glavna godišnja skupština Društva nastavnika Sveučilišta i visokih škola. Budući zadaci Društva", 1.-2.

***

Ono što je u *Sveučilišnom listu* uočljivo već na prvi pogled značajna je zastupljenost političkih tekstova ili prigodnih govora prilikom različitih proslava. U dvije i pol godine svoga izlaženja *Sveučilišni je list* uspio tripud obilježiti rođendan Josipa Broza Tita, svaki put uz opširne tekstove na prvoj stranici lista, popraćene Titovim slikama. Ti tekstovi u potpunosti slijede duh svoga vremena, panegirički su i puni slavljeničkih fraza. Primjerice u svibnju 1950. godine objavljen je tekst Marka Kostrenčića u kojem on započinje priču o Titu doseljnjem južnih Slavena i uznemirenjem koje je to izazvalo kod "cara Justinijana zakonodavca i carice Teodore, 'žene iz bludišta'", nakon čega se patetično opisuje borba "naših naroda" protiv stoljetnih neprijatelja. Tekst završava ulogom Tita u NOB-u i rečenicom: "U ovoj je borbi snažni lik druga Tita izrastao u međunarodne razmjere. Danas je on živi protest protiv svakog ugnjetavanja i porobljavanja, on je živa savjest radnog naroda cijelog čovječanstva u borbi za slobodu pojedinca i naroda."³¹

Politički karakter imala je i Konferencija mira koju je u ožujku 1951. godine organiziralo Društvo nastavnika Sveučilišta i visokih škola, o kojoj se u *Sveučilišnom listu* opširno izvještavalo. Održana na vrhuncu jugoslavensko-sovjetskoga sukoba, nosila je u sebi snažni antisovjetski naboj. U govorima sudionika nailazimo na mnogo kritičkih primjedbi o Sovjetskom Savezu te izraze spremnosti na borbu.³² Izrazito politički karakter imao je i protestni sastanak plenuma Društva, na kojem – kako se ističe u listu – "Društvo sveučilišnih nastavnika traži da se pitanje Slobodnog teritorija Trsta rješava samo uz ravnopravno sudjelovanje FNR Jugoslavije".³³ Na taj su način Društvo sveučilišnih nastavnika, a i *Sveučilišni list*, igrali uloge koje su im zadale komunističke vlasti. Istodobno, ako pažljivije promotrimo sve priloge, pronaći ćemo među njima pokušaje rasprava uobičajenih za akademsku sredinu. Glasovi u diskusijama koje se odnose na život sveučilišne zajednice u pravilu su potpisani i odražavaju stavove svojih autora, dok među politički intoniranim tekstovima ima mnogo onih nepotpisanih, vjerojatno uradaka članova redakcije lista.

***

U *Sveučilišnom listu* objavljuju se ilustracije i slike te prilozima u obliku tablica i shema. Zanimljivo je što nailazimo kako na brojeve lista vrlo bogate ilustracijama, tako i na one bez ijedne ilustracije. Možemo pretpostaviti da je broj objavljenih ilustracija ovisio najviše o osobi koja je radila slog, odnosno

³¹ Marko KOSTRENČIĆ, "Uz rođendan maršala Tita", *SL*, god. I., br. 11, Zagreb, 1. VI. 1950., 1.

³² M. KOSTRENČIĆ, "Rat i mir. Poziv na Konferenciju za obranu mira", *SL*, god. II., br. 22, Zagreb, 26. II. 1951., 1.; "Konferencija nastavnika Sveučilišta, visokih škola i suradnika naučnih ustanova Za obranu mira, za slobodu i nezavisnost naše zemlje", *SL*, god. II., br. 23-24, Zagreb, 27. III. 1951., 1.-3.

³³ "Protestni sastanak plenuma Društva: Društvo sveučilišnih nastavnika traži da se pitanje Slobodnog teritorija Trsta rješava samo uz ravnopravno sudjelovanje FNR Jugoslavije", *SL*, god. III., br. 42-43, Zagreb, 10. IV. 1952., 1.

o afinitetima i raspoloženju urednika te slučajnosti, a ne o temama koje su zastupljene ili smišljenoj uređivačkoj politici. Neke od ilustracija objavljene su u uskoj vezi s tekstovima koje prate, dok druge imaju karakter ukrasa. Uobičajeno je da se pojavljuju fotografije osoba čije nastupe i govore list prenosi. Pojavljuju se i fotografije slavljenika uz tekstove o proslavama rođendana istaknutih članova sveučilišne zajednice te fotografije preminulih – uz tekstove tipa *In memoriam*. U funkciji ukrasa najčešće se pojavljuju reprodukcije umjetničkih djela, ponajviše suvremenih autora. Tablice i sheme uvijek su povezane s tekstovima objavljenih članaka.

Od ukupnog broja slika (104), njih 27 nosi izrazito ideološko obilježje, bilo da se radi o prikazanoj temi ili osobi političara na fotografiji. Ipak, postotak "ideologiziranih slika" znatno je veći kada promotrimo slike objavljene na prvim stranicama *Sveučilišnog lista*. Radi se o 13 od ukupno 40 sveski *Sveučilišnog lista*, gdje se na prvoj stranici nalaze slike političkog/ideologiziranog sadržaja (njih ukupno 14, jer se u jednom slučaju na istoj stranici nalaze slike Josipa Broza Tita i Vladimira Bakarića). Od toga 8 slika predstavlja Josipa Broza (na ovaj ili onaj način: od situacijskih fotografija iz NOB-a, preko službenih portreta – fotografija i umjetničkih prikaza, do fotografije njegova kipa u Kumrovcu). Zanimljivo je spomenuti da se jedan te isti umjetnički portret Josipa Broza, djelo slikara Omera Mujadžića, pojavljuje čak dva puta (u 1. i 28. broju). Na prvim stranicama, pored tih ideološki obojanih slika, ima još samo 7 slika (među ostalima i Krsto Hegedušić kako slika Bitku kod Stubice, što također ima ideologijsku konotaciju, no ne toliko izravno kao ostale prije spomenute slike); ostali brojevi nemaju slike na prvim stranicama. Zajedno s političkim i ideološkim tekstovima, koji se također u pravilu nalaze na prvim stranicama, ilustracije pridonose snažnom dojmu ideologiziranosti lista.

***

Sveučilišni list predstavlja vrlo zanimljiv izvor za proučavanje stanja u akademskoj zajednici Zagreba na prijelazu iz četrdesetih u pedesete godine XX. stoljeća. Dobro odražava političke uvjete i ideološki pritisak s kojim su se suočavali nastavnici zagrebačkog Sveučilišta u to vrijeme te jednim dijelom – za one koji su uključeni u izdavanje lista – i stupanj njihove ideologiziranosti, odnosno spremnosti na kompromise. Mnogi problemi znanosti i akademske zajednice, reforma sveučilišne nastave i dinamične promjene koje su se zbivale u to vrijeme, nailaze na dobar odraz u pisanju lista, pa je on nesumnjivo važan kako za povijest Sveučilišta u Zagrebu, tako i za razvoj intelektualnih elita hrvatskoga društva.

Društvo nastavnika Sveučilišta i visokih škola u Zagrebu bilo je tek jedno u nizu (masovnih) organizacija i profesionalnih udruženja čije su osnivanje poticale komunističke vlasti, a preko kojih su nastojale proširiti utjecaj i provoditi kontrolu društva. Slično kao što je slučaj s drugim udruženjima, uloga "transmisijske trake" koju su vlasti nastojale nametnuti tim organizacijama

osiguravala se preko aktivnosti članova Komunističke partije i njezinih simpatizera unutar udruženja, što je jasno uočljivo kada pogledamo sastav uredništva *Sveučilišnog lista*. U razdoblju tijekom kojega je izlazio došlo je do značajne promjene u djelovanju Društva sveučilišnih nastavnika – nakon što je ukinut raniji Sindikat prosvjetnih radnika, od profesionalnog udruženja pretvoreno je u sindikalnu organizaciju posebnog karaktera, namijenjenu znanstvenim i kulturnim elitama društva. Do te je promjene došlo zato što se pokazalo da su glavni zadaci koji su se u komunističkom sustavu predviđali za sindikat, to jest političko i ideološko djelovanje, teško ostvarivi unutar organizacije čije je članstvo toliko heterogeno kada su u pitanju intelektualna razina i interesi. Sindikat prosvjetnih radnika Jugoslavije okupljao je naime sve zaposlenike prosvjetnih ustanova svih razina, od sveučilišnih profesora, preko srednjoškolskih nastavnika do učitelja i pomoćnog osoblja.³⁴ Ove organizacijske preobrazbe i način preko kojeg se nastojalo prenijeti poželjnu političku i ideološku usmjerenost na znanstvenu sredinu dobro su uočljivi u *Sveučilišnom listu*, pa je on stoga i dobar izvor za istraživanje mehanizama funkcioniranja vlasti i društva u to vrijeme, odnosa vlasti i intelektualne elite hrvatskoga društva, te je svakako nezaobilazan izvor za povijest Sveučilišta u Zagrebu.

Bibliografija *Sveučilišnog lista* Društva nastavnika Sveučilišta i visokih škola

God. I., br. 1, Zagreb 1. I. 1950.

Dvjestoosamdeset godina visokoškolske nastave u Zagrebu, govori sa svečane akademije održane 23.XII.1949., 1-4

Prezidijum Narodne skupštine FNRJ odlikovalo profesore zagrebačkog sveučilišta [Popis odlikovanih profesora], 1

Milan Peci: Razvoj studentskog pokreta na Zagrebačkom sveučilištu, 5-6
Nagrađeni sveučilišni nastavnici, 6

slike:

[reprodukcija]: Omer Mujadžić: Drug Tito, 1

Fotografija sveučilišta u Zagrebu iz 1882. godine, 2

[faksimil]: Stranica diplome na kojoj car Leopold kaže da Zagrebačkoj akademiji daje prava i privilegije koja imaju sveučilišta u njegovom carstvu, 3

[faksimil]: Korice diplome Leopolda od 23. septembra 1669. godine, 4

[faksimil]: Hrvatski sabor prihvaća 3. novembra 1671. godine diplomu cara Leopolda kojom daje sveučilišna prava i privilegije zagrebačkoj akademiji, 4

³⁴ A. MATIĆ, "Rasformiranje Sindikata prosvjetnih radnika Jugoslavije", *SL*, god. II., br. 20, Zagreb, 22. I. 1951., 1.

God. I., br. 2, Zagreb 15. I. 1950.

Rezolucija III. Plenuma CK KP Jugoslavije o zadacima u školstvu, 1
Slavko Borojević: O nekim pitanjima rada na Sveučilištu u vezi sa Rezolucijom III. Plenuma KPJ, 2

Anka Matić: Rad Društva nastavnika Sveučilišta i visokih škola, 2 i 4

Pero Šimleša: Rad Pedagoškog instituta, 3-4

V. Bayer: 330-godišnjica prvog udžbenika procesnog prava kod Hrvata, 3

Bibliografija: udžbenici i skripta, 4

Obavijesti [o kulturnim događajima: koncerti, kino, društvene večeri], 4

slike:

[fotografija] Majstor-slikar Krsto Hegedušić nagrađen prvom nagradom Savezne vlade za umjetnost. Majstor Hegedušić pri radu na slici «Bitka kod Stubice», 1

God. I., br. 3, Zagreb 1. II. 1950.

A. Hahn: Rad nastavničke grupe na uzdizanju asistenata, 1

Andre Mohorovičić: Izgradnja Sveučilišnog grada u Zagrebu, 1-2

Rad Biološke sekcije, 2

O naučnom sastanku neuropsihijatra, 2

Nadežda Krupska: Lenjin i narodno prosvjeđivanje, 3

Vladimir Vranić: O kontroli nad radom studenata, 3-4

V. B-r: Ljetna praksa studenata prava 1949. godine, 4

M. Urbany: O učenju stranih jezika na Ekonomskom fakultetu, 4

Vijesti iz Društva, 4

slike:

[Nacrt Sveučilišnog grada], 1

[portret] V. I. Lenjin, 3

God. I., br. 4, Zagreb 15. II. 1950.

Izborni proglas Narodnog fronta Jugoslavije, 1-2

D. Franković: O socijalističkoj idejnosti sveučilišne nastave, 2

J. Šidak: Povijesno društvo Hrvatske, 2 i 4

K. B.: Treća interfakultetska konferencija pravnih fakulteta FNRJ u Beogradu, 3

Lj. M.: Diskusija o skriptama «Ekonomska geografija FNRJ», 3-4

F. Čulinović: Zadaci nastave historije države i prava na pravnim fakultetima, 3

O. Mandić: O zadacima Komisije za udžbenike i skripte, 4

Rudolf Filipović: Filološka sekcija, 4

God. I., br. 5, Zagreb 1. III. 1950.

Veliki predizborni miting prosvjetnih radnika grada Zagreba, govor druga Karla Mrazovića, [unutar]: Brzajavni pozdrav prosvjetnih radnika grada Zagreba CK KPJ, 1-2

Anka Matić: 8. mart – Međunarodni dan žena, 1

[In memoriam] Dr. ing. Vera Krajovan-Marjanović, 2

P.: O teoretskom radu nastavnčkih kružoka na Filozofskom fakultetu, 2-3

Prva promocija doktora nauka na osnovu Zakona o stjecanju naučnih stepen, 3

F. Čulinović: Zadaci nastave historije države i prava na pravnim fakultetima FNRJ, 3-4

Naši udžbenici i skripta: Rudolf Filipović: Engleske fonetske vježbe (I. II. i III. dio), Zagreb 1949 (skripta) i Grga Gamulin: Uvod u renesansu i talijanska renesansna plastika do kraja XV. stoljeća (skripta 1948.), (r.), 4

M. Pražić: Saradnja otolaringoloških klinika, 4

Rad Društva u februaru, 4

slike:

[fotografija]: Karlo Mrazović, 1

[fotografija]: Vera Krajovan-Marjanović, 2

God. I., br. 6, Zagreb 15. III. 1950.

«Očekujemo izbore za Narodnu skupštinu s velikom radošću i novim radnim uspjesima.» Predizborni sastanak nastavnika i ostalih trudbenika Sveučilišta i visokih škola Zagreba. Brzajav CK KPJ i drugu Titu i CK KPH i V. Bakariću, 1-2

Jovan Stefanović: Povodom biranja nove Narodne skupštine FNRJ, 2-3

Izjave povodom izbora za Skupštinu: M. Kostrenčić, rektor, A. Štampar, predsjednik JAZU, i Marijan Detoni, rektor ALU, 3

Red.: Za bolji kvalitet našeg lista, 4

D. R.: Glavna godišnja skupština Povijesnog društva Hrvatske, 4

M. Ivanović: Zbornik radova otorinolarinološke klinike u Zagrebu, 4

Obavijest [o stranim gostima u Zagrebu], 4

slike:

[fotografija]: Maršal Tito, 1

[fotografija]: Dr. Vladimir Bakarić, 1

[fotografija]: Prof. dr. Fran Tućan, 2

[fotografija]: Prof. dr. Marko Kostrenčić, 3

[fotografija]: Prof. dr. A. Štampar, 3

[fotografija]: Marijan Detoni, 3

God. I., br. 7, Zagreb 1. IV. 1950.

Velika pobjeda Narodnog fronta Jugoslavije, 1

Brzjavni s čestitkama Glavne skupštine Društva nastavnika u Zagrebu CK KPJ i drugu Titu, te CK KPH i drugu Bakariću, 1

Zdenko Škreb: Aktuelni nedostaci hrvatske visokoškolske nastave 1-2

V. Serdar: Dio ispita – sredstvo protiv kampanjskog učenja, 2 i 4

Strižić: Utisci s I. savjetovanja studenata arhitekture, 2-3

G. D.: Prva interfakultetska konferencija ekonomskih fakulteta FNRJ, 3-4

Čučković: Sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 3-4

Društvo nastavnika u protekloj godini postiglo je vidne rezultate, 4

slike i prilozi:

[shema]: Broj nastavnika Sveučilišta i visokih škola u Zagrebu, 2

[fotografija: Čitaonica Sveučilišne knjižnice], 3

God. I., br. 8, Zagreb 15. IV. 1950.

Antun Barac: [*In memoriam*]: Dr. F. Kidriča, 1

Zvonko Supek: Problemi nastavnog plana na Ekonomskom fakultetu, 1-2

Prvo savjetovanje najboljih studenata Zagrebačkog sveučilišta, 1 i 3

Lj. Jonke: Diskusija nastavnika Filozofskog fakulteta o rezoluciji o školstvu III. Plenuma CK KPJ, 2

Leonard Karli: Pitanje vanrednog studija Ekonomskog fakulteta, 2

A. Gertner: O potrebi osnivanja novog odsjeka na Farmaceutskom fakultetu, 3

I. J.: Ferijalna praksa studenata veterine, 3

J. D.: Povodom smrti prof. Više ped. škole Đure Grubora, 3

Prvi broj Biltena za izvanredne studente Ekonomskog fakulteta, 3

Naši udžbenici i skripta: Dora Filipović: Mikrobiologija (Vlado Bezjak) i I. Babić – D. Mikačić, Udžbenik veterinarske parazitologije (Helmintologije i Arahnocentomalogije), II.-VII. dio (I. Erlich), 4

Branko Metz: Pokretni sudsko-medicinski laboratorij, 4

Međufakultetska služba naučnih pomagala, 4

Željko Zagorac: Osnivanje «Kluba tehnike» na Tehničkom fakultetu, 4

N. Lj.: Boravak prof. dr. Gabriela Sourdille-a u Zagrebu, 4

slike i prilozima:

[shema]: Postotak stipendiranih studenata na Zagrebačkom sveučilištu, 3

[fotografija: Pokretni sudsko-medicinski laboratorij], 4

God. I., br. 9, Zagreb 1. V. 1950.

Prvi maj, 1

L. Karli: Diskusija o rukopisu prof. dr. Rudolfa Bićanića «Hrvatska ekonomika na prijelazu iz feudalizma u kapitalizam», 1-2

Povodom savjetovanja najboljih studenata, 2

Četvrto plenarno zasjedanje CK KP Hrvatske, 3

Zvonimir Krajina: Diskusija o primjeni pedagoških metoda u medicinskoj nastavi, 3

V. Bogdanov: Historijska podloga razvitka kapitalizma u hrvatskoj u radovima profesora dr. Rudolfa Bićanića, 4-6

S. K.: Priprema studenata Državnog konzervatorija za Majski festival, 6

God. I., br. 10, Zagreb 15. V. 1950.

L. Karli: Diskusija o rukopisu prof. dr. Rudolfa Bićanića: «Hrvatska ekonomika na prijelazu iz feudalizma u kapitalizam», 1-2

Vladimir Vranić: O nastavi matematike na Ekonomskom fakultetu, 2

Hugo Đauhović: O razvitku i životu kirurške klinike Medicinskog fakulteta u Zagrebu od njena osnutka do danas, 2-3

Branimir Gabričević: Nešto o obveznom pohađanju predavanja, 3

P.: O posjeti beogradskih studenata filozofske grupe, 3-4

Tomislav Krizman: Grafika na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, 4

Stanka Vrinjanin: Za podizanje kvaliteta nastave na Državnom konzervatoriju, 4

S.: Rad filozofsko-pedagoško-psihološke, 4

God. I., br. 11, Zagreb 1. VI. 1950.

M. Kostrenčić: Uz rođendan maršala Tita, 1

D. Julius: Sa međunarodne konferencije univerzitetskih profesora u Firenci, 1-2

Srećko Vatovec: Problem znanstveno-istraživačkog rada mladog nastavnčkog kadra Veterinarskog fakulteta u Zagrebu, 2

Srećko Zuglia: [*In memoriam*]: Dr. Hugo Werk, 2

J. Šidak: Razvijamo borbu mišljenja: U Povodu prikaza diskusije o rukopisu prof. dr. Rudolfa Bićanića, 3

Zdenko Škreb: Još o obveznom pohađanju predavanja, 3

Rudolf Filipović: O potrebi osnivanja fonetskog instituta na Filozofskom fakultetu, 3

Martin Vedriš: O Kolokvijima na Pravnom fakultetu, 4

Veljko Gortan: Latinski jezik kao pomoćni predmet na u nastavnom planu Filozofskog fakulteta, 4

R. E.: Rad filološke sekcije, 4

Poduzimaju se mjere za poboljšanje hrane u restoranu naših nastavnika, 4

slike:

[portret]: Božidar Jakac: Maršal Tito, 1

[fotografija: Dr. Hugo Werk], 2

God. I., br. 12, Zagreb 15. VI. 1950.

Šest mjeseci «Sveučilišnog lista», 1

Josip Demarin: Diskusija i prijedlozi nastavnika Više pedagoške škole, 1

Josip Goldberg: Nastavni plan Prirodoslovno-matematičkog fakulteta, 1 i 4

Zlatko Kostrenčić: Naši zavodi i instituti: Suradnja zavoda Tehničkog fakulteta s privredom, 2

I. Crvenčić: Rad geografskog instituta Prirodoslovno-matematičkog fakulteta, 2

Stjepan Pulišelić: Razvijamo borbu mišljenja: K pitanju odnosa historijskog materijalizma i marksističke sociologije, 3

Danilo Blanuša: Prijemni ispit na Tehničkom fakultetu, 3-4

Naši udžbenici i skripta: S. Soltykov: Opća i specijalna patološka morfologija (Z. Kopač), K. Đ. Vasiljević i P. Dinulović: Knjigovodstvo građevinskih poduzeća (Alija Vila), 4

prilozi:

[tablica u tekstu]: Suradnja zavoda Tehničkog fakulteta s privredom, 2

God. I., br. 13, Zagreb 1. X. 1950.

Marko Kostrenčić: Život i rad Sveučilišta u prošloj školskoj godini, 1-2

Antun Barac: Sveučilište i naučni rad, 1-2

V. P.: O radu i značaju sekcija u ovoj školskoj godini, 2

K.: Bilješke sa seminara za strane slaviste, 2 i 4

A. Mohorovičić: Izgradnja Sveučilišnog grada u Zagrebu, 3

D. P.: Jugoslavija – pobjednik IX. šahovske olimpijade, 4

B. Tomljenović: O nastavi stranih jezika na Sveučilištu, 4

Poziv [na izvanrednu skupštinu Društva], 4

slike:

[fotografija]: Maketa Sveučilišnog grada, 3

[fotografija]: Podižu se studentske nastambe, 3

[fotografija]: Sa svečanog mitinga povodom otvaranja radova na Sveučilišnom gradu, 3

[fotografija]: Zgrada umjetničke galerije u Dubrovniku, gdje se održavala olimpijada, 4

God. I., br. 14-15, Zagreb 1. XI. 1950.

Ferdo Čulinović: Uoči Saborskih izbora, 1-2

Zdenko Škreb: Ovogodišnji planski upis na zagrebačko Sveučilište, 1-2

Branimir Gabričević: Ljetna akcija Arheološkog zavoda, 2-3

Slobodna tribina našeg Sveučilišta, 3

Grga Gamulin: Planski upis i sloboda u izboru zvanja, 3-4

N. N.: Diskusija: O nastavi stranih jezika na našem Sveučilištu, 4

Milan Smokvina: Osvrt na VI. internacionalni radiološki kongres u Londonu 24.-28. jula 1950., 4-5

L. R.: Konferencija astronoma u Bruxellesu, 5

Jubilej Prof. dr. Viktora Hoffillera, 5

Beata Brausil: III. internacionalni hematološki kongres, 5

Nevenka Ljuština-Ivančić: O oftalmološkim kongresima u Londonu i Parizu godine 1950., 5

Iz naših sekcija: Prvi sastanak matematičara i fizičara, 6

Zvonimir Krajina: Kongres otolaringologa Jugoslavije, 6

Radovan Domac: Acta Botanica, Botanički institut Prirodoslovnog fakulteta Sveučilišta – Zagreb, 6

slike:

[fotografija]: Otkapanje kat. čestice 3632, 2

[fotografija]: Otkriveni dio ulice, 3

[fotografija: Viktor Hoffiller], 5

[fotografija]: Jugoslavija na XXV. Međunarodnoj izložbi u Veneciji. Pogled na dio jugoslavenskog paviljona u Veneciji, u kojem je bio izložen i spomenik maršala Tita (desno), rad majstora-kipara Antuna Augustinčića, 6

God. I., br. 16-17, Zagreb 5. XII. 1950.

Prigodna riječ rektora dr. Antuna Baraca sa svečanoj akademiji u čast 29. novembra «Na dan Republike», 1

50-godišnjica neumornog rada profesora dr. Frana Tućana na Zagrebačkom sveučilištu, 1 i 8

Marko Šarić: Borba za socijalistički preobražaj Sveučilišta (Članak na osnovu referata održanog na V. sveučilišnoj partijskoj konferenciji), 2-3

Arpad Hahn: Dojmovi o medicini u skandinavskim zemljama, 2-3

L. Ružička: Neke misli o organizaciji naučnog rada u Jugoslaviji, 4

M. Urbany: O nastavi stranih jezika na našem Sveučilištu. Povodom članka prof. dr. Nikole Neidhardta, 4 i 8

J. Jernej: Strani jezik kao glavni predmet na Filozofskom fakultetu, 5

O. Mandić: O Radu Komisije za udžbenike i skripta, 5

R. F.: Iz filološke sekcije 5

Osnovana je farmaceutska sekcija, 5

Niko Malešević: Nekoliko problema nastave na Tehničkom fakultetu, 6-7

J. Torbarina: Bernard Shaw, 6-8

J. T.: Otvaranje Filozofskog fakulteta u Sarajevu, 7

F. Z.: Prvi sastanak ekonomista, 7

Kritika i prikazi: 1. Josip Jernej: Talijanska gramatika, I. dio, Zagreb, NZH, 1950. i 2. Ivana Batušić: Elements de grammaire francaise, Zagreb, NZH, 1950. (Vojmir Vinja), 8

slike i prilozima:

[reprodukcija]: Frano Baće: Na Vučevu, 1

[fotografija]: S naučne ekskurzije u Veneciji. Grupa studenata – slušača historije umjetnosti sa svojim profesorima, 3

[reprodukcija]: Frano Baće: Kuća u dolini Rame u kojoj se štampala «Borba», 5

[tablica uz tekst: O radu komisije za udžbenike i skripte], 5

[crtež: Bernard Shaw], 7

[fotografija: Prof. dr. Fran Tućan], 8

God. II., br. 18-19, Zagreb 3. I. 1951.

Mijo Mirković: O biranju nastavnika na Sveučilištu i posebno o odabiranju u ekonomsko-znanstvenim granama, 1-2 i 8

Milan Prelog: Za provođenje u život odluka III. plenuma CK KPJ «O nekim negativnim pojavama na Zagrebačkom sveučilištu», 3-6

Rudi Supek: Diskusija: Neke načelne primjedbe o planskom upisu, 6

N. S.: O građevnoj politici Sveučilišta, 7

Štefa Slanska-Pelicarić: Prilog diskusiji o skupnom naučnom radu. U povodu istraživanja planinskih skupa Risnjaka i Snježnika, 7

Ivana Fišer: O životu i radu prof. V. Humla, 7

Kritika i prikazi: Joža Požgaj: Metodika muzičke nastave, NZH, Zagreb 1950. (Milo Cipra), 8

Vale Vouk: Internacionalni kongres botaničara u Stackholmu, 8

slike:

[fotografija]: Prostorije za primanje u glavnoj zgradi Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, 1

[reprodukcija]: «Skidanje s križa» - freska iz manastira Mileševo (1235. g.), 5

[reprodukcija]: Detalj kompozicije «Uskrsnuće» - freska u manastiru Studenica (1205. g.), 6

[fotografija freske]: «Sveti Pantelejmon» - freska u Nerezima (XIII. vijek), 6

God. II., br. 20, Zagreb 22. I. 1951.

Uz glavnu godišnju skupštinu «Društva nastavnika Sveučilišta i visokih škola» [poziv], 1

Anka Matić, Rasformiranje Sindikata prosvjetnih radnika Jugoslavije, 1
Međunarodno udruženje sveučilišta, 1

Ekspoze ministra za nauku i kulturu dr. Miloša Žanka na I. izvanrednom zasjedanju Sabora NR Hrvatske, 2

A. M.: S kongresa prosvjetnih radnika Francuske, 2

Milo Cipra: Nekoliko misli o prijamnim ispitima na Državnom konzervatoriju, 3

M. Gavazzi: Uz 80. godišnjicu prof. Dragutina Boranića, 3

Antun Barac: Dojmovi iz Nice, 3

Niko Berus: O ovogodišnjem upisu na Višu pedagošku školu, 4

Kritike i prikazi: Izvanredna izdanja Farmakološkog fakulteta (S. L.), 4

slike:

[fotografija: Prof. Dragutin Boranić], 3

God. II., br. 21, Zagreb 12. II. 1951.

Glavna godišnja skupština Društva nastavnika Sveučilišta i visokih škola, 1-2

Budući zadaci Društva, 1

Josip Hamm: Kroatistika i statistika, 2

L. R.: Iz rada naših instituta: Novi rezultati istraživačkog zavoda za osnove elektrotehnike, 3

R. F.: Dva sastanka filološke sekcije, 3

Ninoslav Lovrić: Prijamni ispiti na Sveučilištu, 3-4

Josip Demarin: U povodu smrti ing. Frana Cota, 3

Ivo Frangeš: Nekoliko misli o nastavi stranih književnosti, 4

Kritike i prikazi: O novim publikacijama s područja klasične filologije u NRH (Branko Magarašević), 4

slike:

[fotografija]: Frane Cota: Torzo, 2

[fotografija]: Frane Cota: Žena poslije rada, 3

God. II., br. 22, Zagreb 26. II. 1951.

Marko Kostrenčić: Rat ili mir, 1

Obavijest i poziv na Konferenciju za obranu mira, 1

Rudolf Bičanić: O planiranju znanstvenog rada, 1

F. Ivaniček: Nastava antropologije, 2

Ferdo Grospić: Prilikom boravka H. Kesslera u Jugoslaviji, 2

J. Fališevac: Željezna pluća, 2

G. Gamulin: Sastanci nastavnika stručnih grupa na Filozofskom fakultetu, 3

- I. I.: Iz odjela jednog eksperimentalnog zavoda, 3
 Olga Šojat: O suradnji između pisca i lektora, 3
 Lavoslav Glesinger: O važnosti proučavanja historije nauka, 4
 A. H.: Internacionalni kongres interne medicine, 4
 E. Najman: Prvi naučni sastanci pedijatra, 4

slike:

- [fotografija]: Vojin Bakić: Skica za spomenik Ivanu Goranu Kovačiću, 1
 [fotografija]: Dr. Kessler u razgovoru s prof. Grospićem, 2
 [fotografija]: Željezna pluća, 2
 [fotografija]: Proizvodi radionice za medicinsku finu mehaniku, 3
 [crtež]: Fedor Vaić: Crtež [konji], 3
 [fotografija]: Iz Narodnooslobodilačke borbe: Grobovi nad Kvarnerom, 4
 [crtež]: Fedor Vaić: Crtež [stablo], 5

God. II., br. 23-24, Zagreb 27. III. 1951.

Konferencija nastavnika Sveučilišta, visokih škola i suradnika naučnih ustanova *Za obranu mira, za slobodu i nezavisnost naše zemlje*, 1-3

Brzovav drugu Titu, 1

Štefe Pulišelić, Neke primjedbe u vezi s «predmetom» marksizam-lenjinizam, 4-8

Pavao Rastovčan: O nekim pitanjima narodne imovine, 4-5

Mirko Deanović: Sedamdeseta godišnjica profesora Petra Skoka, 5

M. Horvat: O radu na izdavanju udžbenika i skripata, 5

Ivan Esih: Nestor slavistike Matija Murko. Uz 90-tu obljetnicu njegova rođenja, 6

P. Dimić: U povodu diskusije o prijemu i raspodjeli studenata na pojedine visoke škole i fakultete, 6

F. Krajčević: Kontrola rada privrednih poduzeća, 6

E. Cerkovnikov: Problem terapijske kemije, 7

T. Š.: Patronat Veterinarskog fakulteta nad seljačkom radnom zadrugom «Srp i čekić», 7

B. Teodorović: Izobrazba sanitarnih inženjera na Školi narodnog zdravlja u Zagrebu, 7

S. Podvinec: O boravku Van Egmonda u Jugoslaviji, 8

Kroz našu univerzitetsku štampu: «Univerzitetski vesnik», 8

Vijesti iz Društva: Rad biološke sekcije, i Filozofsko-pedagoško-psihološke, 8

Vijesti iz fakulteta: Postavljanja i unapređenja na Tehničkom fakultetu, 8

slike:

[fotografija]: Antun Augustinčić: Statua maršala Tita u Kumrovcu, 1

[fotografija]: dr. Stjepan Pataki, 2

[fotografija]: dr. Antun Barac, 2

[fotografija]: dr. Marko Kostrenčić, 3

[fotografija]: Dio radnog pretsjedništva za vrijeme govora prof. dr. Stjepana Pataki, 3

[fotografija: prof. Petar Skok], 5

[reprodukcija]: Uz izložbu srednjovjekovne umjetnosti naroda Jugoslavije. Soopočani – Crkvenici, 6

God. II., br. 25, Zagreb 10. IV. 1951.

Milutin Ivanušić: Za poboljšanje sveučilišne nastave i studija, 1-2

Marcel Gorenc: Povodom novog muzejskog priručnika M. Garašanina i J. Kovačevića, 2

A. Hahn: Nešto o medicinskoj nastavi za vrijeme N. O. B-a, 2-3

Božo Težak: Obrisi organizacije znanstvenog rada kod nas. Prilog diskusiji u povodu članka prof. Lavoslava Ružičke, I. dio, 3

I. Esih: Zagrebački učenjaci u međunarodnom zborniku, 3

Radenko Wolf: Praksa i ekskurzije, 4

Kritika i prikazi: Dr. R. Domac: Flora – za upoznavanje i određivanje bilja. Zagreb, Izd. zav. Jug. akad. 1950 (D. M.), 4

Vijesti iz Društva: Iz Filološke sekcije (R. F.) i Iz Geografske sekcije (C. I.), 4

slike:

[fotografija]: Sa izložbe kipara Perića. Pavao Perić: Dalmatinka, 1

[fotografija uz: Nešto o medicinskoj nastavi za vrijeme N. O. B-a], 2

[reprodukcija]: Ante Motika: Drveće, 3

God. II., br. 26, Zagreb 25. IV. 1951.

S. Pataki: Sveučilište i srednja škola o nekim pitanjima visokoškolske pedagogije, 1-2

Đorđe Mažuran: Osnivački kongres Srpskog filozofskog društva, 1 i 4

(e.): Godišnja skupština Jugoslavenske akademije, 2

Đ. K.: Ugledni francuski matematičar Laurent Schwartz u Zagrebu, 2

Grga Gamulin: Prijedlog za diskusiju, 3

Božo Težak: Obris organizacije znanstvenog rada kod nas. Prilog diskusiji u povodu članka prof. Lavoslava Ružičke [nastavak od prošlog broja], 3-4

M. Horvat: U spomen Vuku Verniću, 3

S. Podvinec: Treća obljetnica Svjetskog dana zdravlja, 4

M. Z.: Vijesti s fakulteta: Sastanak nastavnčkih grupa Filozofskog fakulteta. Personalne promjene na Medicinskom fakultetu, 4

Proslava 1. maja [najava proslave u sklopu Društva], 4

slike:

[fotografija: Vuk Vernić], 3

[shema A uz tekst: Obris organizacije znanstvenog rada], 3

[shema B]: Znanstveno-istraživački centri, 4

God. II., br. 27, Zagreb 5. V. 1951.

Branimir Gabričević: Uz proslavu 1. maja, 1 i 4

Milutin Ivanušić: Karakter i sistem sveučilišne nastave i studija, 1-2

Pavao Rastovčan: Općenarodna imovina u Sovjetskom savezu i kod nas, 2

M. Martinčić: Pitanja za diskusiju: Obvezno pohađanje predavanja, 3-4

Š.: Predavanje druga Josipa Brnčića o novom Krivičnom zakoniku, 3

S. Pulišelić: Još jedanput o nastavi marksizma-lenjinizma, 3-4

S. Podvinec: Iz rada otolaringološke klinike: Operativno liječenje gluhoće, 4

slike:

[crtež]: Mladen Veža: Tragom II. i V. ofenzive kod Tjentišta, 1

[reprodukcija]: Oskar Herman: Djevojčica, 2

God. II., br. 28, Zagreb 28. V. 1951.

Svečana proslava rođendana druga Tita na zagrebačkom Sveučilištu [dijelovi govora Stanka Iblera], 1

F. Zadavec: Interfakultetska konferencija veterinarskih...i ekonomskih fakulteta, 2

B. K.: Uloga Škole narodnog zdravlja u medicinskoj nastavi, 2

Z. Ašperger: Britanski prijedlog za reformu medicinske nastave, 3

D. M.: U spomen Josipu Linardiću, 3

(ie): Istraživanja naše zemlje i Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 3

B. Cvjetanović: Osvrt na I. kongres higijeničara FNRJ, 4

M.: Iz života Društva: Hoće li i dalje postojati stručne sekcije?, 4

Z.: Sve bogatiji i raznovrsniji društveni život, 4

Đuro Kurepa: Dva matematička kongresa: Internacionalni kongres matematičara u Harvardu 1950 i Internacionalni kolokvij o računskim strojevima i ljudskoj misli u Parizu 1951, 4

slike:

[portret]: Omer Mujadžić: Tito, 1

[fotografija]: Škola narodnog zdravlja u Zagrebu, 2

[fotografija: Josip Linardić za radnim stolom], 3

God. II., br. 29, Zagreb 14. VI. 1951.

Antun Barac: O karakteru sveučilišne nastave, 1

Niko Malešević: Suradnja nastavnika Tehničkog fakulteta sa privredom, 1-2

Vladimir Vranić: Problem strane stručne literature, 1 i 4

J. Škavić: Uloga i zadaci Akademije za kazališnu umjetnost, 2-3

Nešto iz povijesti zaštite kulturnih spomenika u ratovima, 2

Povodom novog muzejskog priručnika: pismo Garašanina i Kovačevića, te izjava Zdenka Vinskog, 3

Ljelja Dobronić: Rad muzejsko-konzervatorskih naučnih radnika na propagandi muzeja, 3

Zbornik radova Filozofskog fakulteta, 3-4

Jelena Krmpotić-Bohaček: Internacionalni kongres anatoma, 4

M. Pražić: Drugi naučni sastanak otorinolaringologa Jugoslavije na Bledu od 24.-27.V.51., 4

Z. G.: Prvi broj «Vjesnika bibliotekara Hrvatske», 4

Marijan Urbany: Englesko poslovno dopisivanje za vanjsku trgovinu (Zagreb 1951.) (S. Srdar), 4

Vijesti s fakulteta: Seminar za polarografsku analizu i Personalne promjene na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu, 4

slike:

[crtež: Zgrada rektorata], 1

God. II., br. 30, Zagreb 28. VI. 1951.

Uvođenje natječaja i prijamnih ispita za studiji na sveučilištu, 1

- Antun Barac: Prilog za povijest našeg Sveučilišta, 2
 Pravni fakultet za Narodnooslobodilačke borbe, 2
 Rudi Supek: Psihologija i kultura, 2-3
 F. B.: Sažimanje studija na Tehničkom fakultetu, 3
 Erika Kos: [*In memoriam*] Ing. dr. Marko Hercigonja, 3
 Aleksandar Flaker: Asistentska pitanja, 4
 P. P.: Pripreme za proslavu 10-godišnjice 4
 Artur Polak: Transfuzija, krvne grupe i Rhesus-faktor, 4
 Zbornik Filozofskog fakulteta u Skoplju: Hrvatska knjiga u biblioteci makedonskog preporoditelja, 5
 (ic.): Hrvatska znanost i Slovenska akademija, 5
 Zorislav Žmegač: Prvi poslijeratni naučni sastanak dermatovenerologa u Zagrebu, 5
 Prof. dr. Fran Bubanović: Kemija za slušače kemije, medicine, veterine i farmacije (S. Miholić), 5
 Vijesti iz Društva: Iz šahovske sekcije, 5
 Dr. Pavao Wartheim, 6
 Savjet za prosvjetu, nauku i kulturu, 6
 M. Hraste: O čemu zavisi uspjeh studentskih ekskurzija, 6
 V. Pinter: Televizija, 6
- slike:
- [fotografija kipa]: K. Angeli-Radovani: Portret narodnog heroja nade Dimić, 1
 [fotografija]: Pojas žica jasenovačkog logora, 2
 [fotografija]: Asistent Josip Linardić, 2
 Uz dvogodišnjicu smrti Vladimira Nazora: Jerolim Miše: Vladimir Nazor na odru [grafika], 3
 [fotografija autora kako radi na djelu]: Fran Kršinić: Pleti me, pleti, majčice, 4
 [u tekstu o transfuziji krvi: crtež žene i djeteta], 4
 S «Izložbe jugoslavenske srednjovjekovne umjetnosti»: Fragment vratnica splitske katedrale od majstora Buvine, poč. 13. vijeka, 5
 [fotografija]: Dr. Pavao Wartheim, asistent Filozofskog fakulteta – ubijen od ustaša 1941. g.

God. II., br. 31, Zagreb 10. X. 1951.

Na početku školske godine [osvrt redakcije Sveučilišnog lista na dosadašnje izlaženje], 1

R. Hauptfeld: Prijamni ispit na Medicinskom fakultetu, 1-2

Ivan Klauzer: O uvođenju prijamnog ispita na Ekonomskom fakultetu, 2

Nikola Škreb: Prilog diskusiji o asistentima, 3

Fran Kušan: O Farmaceutskoj nastavi na Sveučilištu u Zagrebu, 3-4

Vladimir Vranić: [*In memoriam*]: Dr. Milan Marinović, 4

I. E.: Nova knjiga: Starih pisaca hrvatskih. Uz kritično izdanje Grabovčeva «Cvita», 4

Vale Vouk: Grundriss zu einer Balneo biologie der Thermen, Basel 1950. (Stanko Miholić), 4

slike:

[grafika]: Albert Kinert: Koljači, 1

[grafika]: Albert Kinert: Žene peru kosu u logoru, 3

[fotografija]: Dr. Milan Marinović, 4

God. II., br. 32, Zagreb 23. X. 1951.

R. Hauptfeld: Habilitacija prvih docenata na Medicinskom fakultetu, 1

Dragica Rogić: Zapažanja s prijamnih ispita na Ekonomskom fakultetu, 1-2

Radovan Domac: Prijamni ispiti na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu, 2

Anka Matić, Sjećanja iz Francuske [iz vremena rata], 2-3

F. Švelec: Prijamni ispiti na grupi hrvatskog ili srpskog jezika i jugoslavenskih književnosti Filozofskog fakulteta, 3-4

D. Barković: Osvrt na članak dr. F. Kušana «O farmaceutskoj nastavi na Sveučilištu u Zagrebu», 3

T. Švob: Naučno uzdizanje asistenata, 4

M. Pražić: Boravak otologa H. G. Kobrača iz Chicaga u Zagrebu, 4

Mladen Zvonarević: O jednoj nepotrebnoj teškoći, 4

I. Crvenčić: II. kongres geografa Jugoslavije, 4

Izdanja «Naučne knjige» [popis], 4

slike i prilozi:

[tabelarni prikaz primljenih studenata i rezultata prijamnih ispita], 1

[reprodukcija]: Miranda Morić: Pariz (1950), 2

[fotografija: H. G. Kobrak], 4

God. II., br. 33, Zagreb 10. XI. 1951.

Rikard Marasović: Povodom bojkota prof. Kuševića koji su proglasili studenti Građevinskog odsjeka, 1-2

Srećko Zuglia: Prijamni natječaj i prijamni ispiti na Pravnom fakultetu, 2 i 4

J. Andrassy: Akademija za međunarodno pravo u Haagu, 2

V. Ibler: Uloga UNESCO-a u obrani mira, 3

Z. Hanžek: Neka zapažanja s prijamnih ispita na tehničkom fakultetu, 3

G. Gamulin: Egocentrična razmišljanja, 3

Oleg Mandić: O problemu uloge kršćanstva u klasnom društvu, 4

V. H.: [In memoriam]: Dr. Bogdan Varićak 5.IX.1898. – 4.IX.1951., 4

M. Vuković: Projekt univerzalne konvencije o autorskom pravu, 4

slike:

[reprodukcija]: M. Tartaglia: Portret, 3

[fotografija: Dr. Bogdan Varićak], 4

[reprodukcija]: Miranda Morić: Glava, 4

God. II., br. 34, Zagreb 23. XI. 1951.

M. Sinković: Nekoliko misli o potrebi reorganizacije Sveučilišta u Zagrebu, 1 i 3

Mijo Mirković: Agrarno-ekonomska izučavanja na sveučilištima u Italiji, 2 i 4

Sulejman Barjaktarević: Islam Enciklopedisi. Turska redakcija Leidenskog izdanja Enciklopedije Islama, 3-4

Ivo Žuvela: Rad katedre «Ekonomika FNRJ» na ekonomskom fakultetu, 4

prilozi:

[tablica 1]: Odnos broja nastavnika i studenata na pojedinim fakultetima Sveučilišta u Zagrebu, 1

[tablica 2: Organizacijska shema Sveučilišta], 3

God. II., br. 35, Zagreb 15. XII. 1951.

S. Pataki: Uz desetgodišnjicu Narodnooslobodilačke borbe, 1

Đ. Mažuran: Ruski filozofi i Hegel, 1-2

Martin Vedriš: Pitanje kojim bi se trebalo pozabaviti [u vezi prijamnih ispita], 2

Božo Težak: Sjedinjene Države Amerike i njihov znanstveni potencijal, 2-3

Fran Kušan: Diskusija: Uloga farmaceutske struke u razvoju farmaceutske nastave na Sveučilištu u Zagrebu, 3-4

Vladimir Vranić: O studiju ekonomskih nauka, 4

slike:

[fotografija-portret: Josip Broz Tito], 1

[fotografija]: Rockefellerov centar u New Yorku, 2

[reprodukcija]: Ivan Domac: Konji poplašeni od oluje, 3

God. III., br. 36-37, Zagreb 10. I. 1952.

Pred glavnu godišnju skupštinu našega Društva [poziv], 1

Proslava desetgodišnjice narodne revolucije na našem sveučilištu, 1

Otkrivanje spomen-ploče na Filozofskom fakultetu, 1-2

Kritika i prikazi: O prijevodu priručnika «Anorganska kvantitativna analiza» (Egon Matijević), 2

Đ. K.: Boravak učenjaka Denjoy-a u Zagrebu, 2

Božo Težak: Sjedinjene Države Amerike i njihov znanstveni potencijal [nastavak], 2-3 i 6

Tvrtko Švob: Veterinarski fakultet u Zagrebu kroz deset godina (1941-1951), 3-4

Rudi Supek: Pitanje Sveučilišnog odmarališta u Velom, 4

Zdenko Škreb: Stručna literatura iz inozemstva, 5-6

Nada Lahman: Središnja medicinska knjižnica, 5-6

M. Vedriš: U spomen Paulu Koschakeru, 6

S. P.: O posljednjem kongresu francuskog otorinolaringološkog društva u Parizu, 6

Novi disciplinski sud za službenike Sveučilišta u Zagrebu [novi sastav suda prema odluci Savjeta za prosvjetu, nauku i kulturu i zaključku Senata Sveučilišta], 6

M. Vedriš: Vijest sa Pravnog fakulteta, godišnja skupština Grupe Pravnog fakulteta, 6

Obavijest [o sastanku redakcije «novog teoretskog časopisa koji pokreće Društvo»], 6

slike i prilozi:

[fotografija]: U šumi iznad Vrbnice, 22. lipnja 1942., drug Tito diktira zapovijed za veliki marš, 1

[shema]: Znanstveni radnici i inženjeri prema ukupnoj radnoj snazi u SAD, 2

[reprodukcija]: Marijan Trepše: Crtež, 4

God. III., br. 38-39, Zagreb 1. II. 1952.

Glavna godišnja skupština Društva nastavnika Sveučilišta, visokih škola i suradnika naučnih ustanova, 1-3

Branko Cvjetanović: Nekoliko napomena o sastanku apsolutne medicine s profesorima, 4 i 6

Erika Kos: I. sastanak poljoprivrednog djela grupe nastavnika Poljoprivredno-šumarskog fakulteta, 4

Božo Težak: Sjedinjene Države Amerike i njihov znanstveni potencijal [nastavak], 4-6

I. Vrančić: O predavanju političke ekonomije socijalizma na našim visokim ekonomski školama, 5

Vladimir Vranić: O naslovu «inženjer ekonomije», 5-6

Z. K.: Treća redovita godišnja skupština Udruženja univerzitetskih nastavnika i naučnih radnika Narodne Republike Bosne i Hercegovine, 6

slike:

[fotografija]: Prof. dr. Stjepan Pataki, predsjednik Društva nastavnika Sveučilišta, visokih škola i suradnika naučnih ustanova, 1

[fotografija]: Prof. dr. Ivo Babić, 3

[reprodukcija]: Frano Šimunović: Crtež, 4

[fotografija]: Columbia University New York, 5

[crtež: Pravda], 6

God. III., br. 40, Zagreb 20. II. 1952.

Intervju s prof. dr. Ivom Babićem predsjednikom Odbora za visoke škole i naučne ustanove, 1

R. Supek: Problemi u izdavačkoj djelatnosti naše naučne knjige, 1-2

Dalibor Bonacci: Osvrt na članak prof. dra Kušana «Uloga farmaceutske struke u razvoju farmaceutske nastave na Sveučilištu u Zagrebu», 2

V. S.: Sastanak nastavnika Filozofskog i Prirodoslovno-matematičkog fakulteta s direktorima zagrebačkih srednjih škola, 2

R. Matz: Novi oblik predavanja u okviru rada zagrebačke Muzičke akademije, 2 i 4

Branko Magarašević: Jedna kulturna potreba, 3

V. Petković: O geodeziji i Geodetskom odsjeku Tehničkog fakulteta u Zagrebu, 3

Vladimir Filipović: Filozofski fakultet i njegove školske prostorije, 4

M. Ogrizović: Osamdeset godina Hrvatskog pedagoško-književnog zbora, 4

slike:

[reprodukcija]: Emanuel Vidović: Trogirska katedrala, 3

God. III., br. 41, Zagreb 15. III. 1952.

L. Karli: O nastavnom planu Ekonomskog fakulteta, 1 i 4

S. Šilović. Zapažanja i osvrti na rad Tehničkog fakulteta u Zagrebu, 1-2

T. Švob: Sastanci asistenata na Veterinarskom fakultetu, 2

Grga Gamulin: Naši odnosi: Diskusija redakcije «Nove misli» u Klubu nastavnika Sveučilišta, 2-3

B. Vajić: Diskusija: Povodom dopisa Mr. D. Bonacci-a, 3

N. Rapajić: Osvrt na neke probleme Poljoprivrednog odjela Poljoprivredno-šumarskog fakulteta, 3

Ivan Esih: *In memoriam* Matiji Murku, 4

S. B.: Citološki tečaj, 4

Egon Matijević: Osvrt na internacionalni sastanak koloidičara u Kölnu, 4

Ivan Švel: Uz savjetovanje pedijatra iz svih streptomicinskih centara FNRJ, 4

M. Pražić: Boravak prof. G. Portmanna u Zagrebu, 4

slike:

[reprodukcija]: S Izložbe E. Vidovića u Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti – «MUNDIMITAR» (1906), 2

[reprodukcija]: S. Šohaj: Plesačica, 3

[fotografija: Matija Murko], 4

God. III., br. 42-43, Zagreb 10. IV. 1952.

Jovan Hadži: Primjedbe na nacrt o reorganizaciji naših naučno-istraživačkih ustanova, 1

Protestni sastanak plenuma Društva: Društvo sveučilišnih nastavnika traži da se pitanje Slobodnog Teritorija Trsta rješava samo uz ravnopravno sudjelovanje FNR Jugoslavije, 1

- J. Petričić: Pitanje nastavnog plana na Farmaceutskom fakultetu, 2
(e.): Uspjeh našeg učenjaka u Americi, 2
- M. P.: O nekim poteškoćama i nedostacima u radu historijske grupe na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, 3
- Josip Demarin: Neki problemi Više pedagoške škole u NR Hrvatskoj, 3 i 8
- Nada Lahman: Međunarodna zamjena publikacija. jedna korisna akcija UNESCO-a, 3
- Rudolf Matz: Nova uredba o Muzičkoj akademiji u Zagrebu, 4 i 6
- Božo Težak: Sjedinjene Države Amerike i njihov znanstveni potencijal [nastavak], 4-5
- V. Sutlić: Prilog diskusiji o ocjenjivanju suvremene nemrksističke filozofije, 5-6
- Sastanak Upravnog odbora Društva, 6
- Konferencija o aktualnim pitanjima Sveučilišta [najava, poziv za javljanje], 6
- Iz Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, 7
- (e): Međunarodni časopis koji izlazi u Zagrebu [za higijenu rada], 7
- Ivana Batušić: Predavanja o francuskom jeziku i suvremene književnosti na Sorbonni, 7
- Pedesetgodišnjica rođenja akademika J. Karamate, 7
- T. Švob: Povodom prijevoda Šmalhauzenovog djela o darvinizmu, 8
- slike:
- [fotografija]: S izložbe Pavla Perića u Beču: Glava (mramor), 1
- [reprodukcija]: S Izložbe francuske suvremene umjetnosti. Raoul Dufy: Obala Marne, 3
- [reprodukcija]: S izložbe Vilima Svećnjaka: Portret gospođe, 7
- [4 sheme organizacije odnosa između muzičke akademije i sveučilišta uz tekst: Nova uredba o Muzičkoj akademiji u Zagrebu], 6
- [reprodukcija]: Miranda Morić: Crtež, 8

God. III., br. 44-45, Zagreb 15. V. 1952.

- Branko Horvat: Studij poljoprivrede prilagođuje se novom vremenu, 1-2
- D. Vinski: II. sastanak nastavnika Filozofskog i Prirodoslovno-matematičkog fakulteta s direktorima zagrebačkih srednjih škola, 1 i 6
- Marko Kostrenčić: Blagdan rada i radnika, 2
- Rudi Supek: Ličnost i maska, 2-3
- B. Stulli: Nešto o razvoju historiografije u NR Hrvatskoj, 3 i 6
- Vladimir Vranić: Društvo matematičara i fizičara NR Hrvatske, 3-4

Dorđe Mažuran: Osvrt na dvije knjige: Stjepan Pulišelić «Klasni karakter nauke» Zagreb 1951. God.i «Sociološke teme» Zagreb 1952., 4

B. K.: Godišnja skupština Jugoslavenske akademije, 5

Odmaralište na Lošinju otvoreno, 5

Mihajlo Vuković: O sastavu i primjeni pravnih pravila, 5-6

Vera Sinobad: Bilješke uz Izložbu francuskog slikarstva, 5

slike:

[reprodukcija]: Sa VII. izložbe ULUH-a: Jelica Žuža: Portret s maramom, 2

[reprodukcija]: Sa VII. izložbe ULUH-a: Frane Šimunović: Dalmatinaki pejzaž, 3

[reprodukcija]: Pablo Picasso: Djevojka, 5

God. III., br. 46, Zagreb 25. V. 1952.

Grga Gamulin: Uz rođendan maršala Tita, 1

Niko Malešević: Nekoliko priloga novom univerzitetskom zakonu, 1-2

M. Kangrga: O etičkom karakteru društvenih odnosa, 2

Zlatko Pavletić: O položaju asistenata na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu, 3

Marijan Horvat: Povijest u pravnom studiju. Osvrt na članak prof. Stanka Franka u «Studentskom listu» od 23. travnja 1952., 3

M. Mautner: Bio-engineering, 3-4

Kritike i prikazi: Janko Herak «Uvod u kemiju» (Egon Matijević), 4

slike:

[fotografija-portret: Josip Broz Tito], 1

[reprodukcija]: Sa samostalne izložbe Branka Kovačevića u salonu «Likum»: Motiv sa Brsalja, 3

God. III., br. 47-48, Zagreb 20. VI. 1952.

Konferencija o aktualnim pitanjima Sveučilišta. Sastav univerziteta s obzirom na zadaće općeg, stručnog o specijalističkog obrazovanja, te znanstveno-istraživačkog rada, 1-5

Vladimir Filipović: Dojmovi iz Njemačke. Kako je postavljen problem reforme sveučilišta u Zapadnoj Njemačkoj?, 5-6

Željko Zagorac: Jedna mogućnost boljeg snabdjevanja stranom stručnom literaturom, 5

Josip Busija: Nastava književnosti na VPŠ, 5-6

Ante Trgo: [*In memoriam*]: Prof. dr. Vuk Vrhovac, 6

Nada Lahman: Hiperprodukcija naučnih publikacija? Problem o kojem se u svijetu raspravlja, 6

slike:

[fotografija]: Nova zgrada Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, 3

[fotografija: Prof. dr. Vuk Vrhovac], 6

God. III., br. 49, Zagreb 30. VI. 1952.

Predrag Vranicki: Specijalizacija na Filozofskom fakultetu, 1

Srećko Zuglia: O raspodjeli materijalnih tereta visokoškolske nastave i znanstvenog istraživanja, 1-2

Niko Skrivaneli: O reformi nastavnog programa na medicinskim fakultetima u našoj zemlji, 2

Đuro Kurepa: Prva glavna skupština Internacionalne matematičke unije, 2

Ivan Brihta: Kompleksna nastava kemijske tehnologije, 3

Miroslav Čabrian: Prometno usmjerenje u studiju građevnog inženjerstva. Prilog diskusiji o liku građevnog inženjera, 3

M. Kangrga: Pitanje naučne izdavačke djelatnosti, 3-4

M. Vedriš: IV. Interfakultetska konferencija pravnih fakulteta FNR Jugoslavije, 4

V. V.: III. konferencija ekonomskih fakulteta, 4

prilozi:

[shema: Kompleksna nastava kemijske tehnologije], 3

SUMMARY

"SVEUČILIŠNI LIST". A SOURCE FOR THE HISTORY OF CROATIAN
INTELLECTUAL ELITES IN THE MID 20TH CENTURY

This article presents an analysis of *The University Newspaper*, the organ of the Association of University and College Teachers in Zagreb which appeared from 1950 to 1952. On the basis of texts published in this bi-weekly newspaper this author provides a concise review of the activities of this association and emphasizes the changes that took place at this time, above all, the transformation of the professional organizations into unions organized in accordance with the ideologically instituted decrees of the government. Likewise this article examines the major topics represented by the writings in *The University Newspaper*, the organizational conditions in which it was published, and the manner by which the ruling ideology was supported in its columns. This article also contains a complete bibliography of the articles published in *The University Newspaper*.

Key words: The University of Zagreb, University Professors, the politics of the Communist Party of Yugoslavia, intellectual elites

